

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Олена ГРИБАНОВА

2024

СОЦІАЛЬНА ТА ДЕМОГРАФІЧНА СТАТИСТИКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки фахових молодших бакалаврів

галузі знань: 23 Соціальна робота

спеціальності: 231 Соціальна робота

освітньо-професійної програми: Соціальна робота

Укладач: Олександра СОРОКІНА

Обговорено та ухвалено
на засіданні циклової комісії соціальної
роботи, педагогіки та адвокації
Протокол № 1 від «28» серпня 2024

Голова ЦК Олена МАЛОВІЧКО
(підпис) (ім'я, прізвище)

Ухвалено методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «18» вересня 2024
Заступник директора з НМР

Альона ХОДАКОВСЬКА
(підпис)

2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань <u>231 – соціальна робота</u> (шифр і назва)	Вибіркова	
Розділів – 3	Спеціальність 231 – соціальна робота	Рік підготовки: 3	
Загальна кількість годин - 90		1-й сем	-й сем
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття освіти: – 2 год.	Освітньо-професійна програма <i>Соціальна робота</i>	12 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	год.
		Лабораторні	
	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	год.	год.
		Самостійна робота	
		66 год.	год.
		Вид контролю:	
залік	-		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна та демографічна статистика» є засвоєння знань зі соціальної статистики та демографії як напрямів дослідження соціальних явищ та процесів.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- ✓ засвоєння базових понять та теоретичних засад та методології проведення статистичних досліджень;
- ✓ засвоїти специфіку та тенденції перебігу демографічних процесів;
- ✓ набути навички аналізу статистичної та демографічної інформації;
- ✓ оперувати поняттями описової статистики.

У разі успішного завершення курсу здобувач освіти набуває **програмні компетентності**:

ІК. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів соціальної роботи, та може характеризуватися певною

невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 12. Здатність діяти у відповідності з принципами академічної доброчесності.

СК 3. Здатність вести документацію під час виявлення.

СК 15. Здатність забезпечувати збір первинної інформації, актуалізацію (оновлення) статистичних даних щодо потенційних отримувачів соціальних послуг.

РН 1. Здійснювати пошук, аналіз і оброблення інформації для розв'язання професійних завдань.

РН 14. Планувати, аналізувати, контролювати та оцінювати власну роботу та роботу інших осіб у спеціалізованому контексті.

РН 17. Застосовувати методи наукового дослідження для збору первинної інформації щодо отримувачів соціальних послуг.

РН 20. Застосовувати інструменти розробки та оцінки результативності соціальних проєктів які спрямовані на вирішення проблем добробуту населення.

РН 21. Володіти навичками якісного академічного письма та дотримуватися принципів академічної доброчесності

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Соціальна та демографічна статистика» є пов'язаною, та поглиблює знання та навички, здобуті в ході вивчення таких курсів, як «Економічна теорія», «Теорія соціальної роботи», «Соціальна політики в Україні».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Методологічні засади статистичних та демографічних досліджень

Тема 1. Методологічні засади соціальної статистики.

Поняття соціальної статистики та статистичної інформації. Кількісний та якісний бік соціального життя суспільства. Об'єкт, предмета, мета та завдання соціальної статистики. Історія статистичних спостережень та їх особливості. Виникнення статистики як науки. Математичні засади статистичних спостережень. Соціальні показники. Система показників

соціальної статистики. Вимоги до статистичної інформації (достовірність, надійність, послідовність, актуальність, незалежність).

Тема 2. Статистичне спостереження.

Сутність статистичного спостереження. Організація збору та узагальнення фактів про соціальні процеси та явища. Види ознак (кількісні, атрибутивні, дискретні, неперервні). Наукова та практична цінність статистичних даних. Статистична звітність, її періодичність та види. Форми, види та способи статистичного спостереження (вибіркові дослідження, монографічні спостереження, обстеження основного масиву, анкетування, моніторинг). Помилки спостереження, методи їх контролю та виправлення..

Тема 3. Демографія як наука.

Демографія як наука про склад та рух населення. Об'єкт, предмет та функції демографії. Зв'язок демографії з іншими науками (статистика, соціологія, політологія). Взаємозв'язок демографічних та соціальних процесів. Демографічний аналіз. Демографічні дисципліни (соціальна демографія, економічна, історична, медична, прикладна). Переписи населення в історії країн світу. Переписи населення в Україні.

Тема 4. Чисельність, склад і рух населення країни.

Розрахунок чисельності населення країни та світу. Середня чисельність населення. Динаміка чисельності населення в Україні та країнах світу. Вікова структура населення та її специфіка в Україні. Старіння населення. Статеві структура населення. Співвідношення статей та статевий дисбаланс. Щільність населення. Міське та сільське населення. Територіальні особливості статево-вікової структури. Міграції населення. Види на напрями міграцій.

Розділ 2. Статистичні величини

Тема 5. Статистичні величини. Описова статистика.

Особливості описової статистики та її категорії. Ряд розподілу, варіанта, частота. Міри центральної тенденції. Середнє арифметичне, мода, медіана, викид. Середнє арифметичне, середнє арифметичне зважене, усічене, вінсорізоване. Міри мінливості (дисперсія, стандартне відхилення, розмах, мінімум, максимум, коефіцієнт варіації). Нормальний розподіл, його графік та значення. Коефіцієнти асиметрії та ексцесу.

Тема 6. Одновимірний аналіз даних як форма кількісного аналізу.

Особливості одновимірного аналізу. Статистичні таблиці. Статистична таблиця та її структура. Підмет та присудок таблиці. Графічне представлення статистичних даних. Особливості візуалізації статистичних даних (графік, гістограма, діаграма). Коробковий графік як засіб візуалізації груп числових

даних. Хмара тегів. Програмні засоби візуалізації статистичних даних. Помилки у візуалізації.

Тема 7. Сім'я як об'єкт демографії.

Поняття сім'ї та її функції у соціальному житті. Життєвий цикл родини та його трансформація у XX столітті. Вплив соціальних процесів на розвиток сім'ї. Взаємозв'язок рівня добробуту та народжуваності. Типи родин (традиційна, нуклеарна, матрилокальна, патрилокальна, неолокальна, ендогамна, екзогамна, сім'я походження та прокреаційна родина). Сім'я та домогосподарство, їх співвідношення та статистичний облік.

Тема 8. Статистика доходів і витрат населення

Види і склад доходів населення. Первинні доходи, наявні доходи, скорингові наявні доходи. Сукупний ресурс домогосподарства. Витрати домашніх господарств, їх склад і структура. Сукупні витрати домогосподарств та їх структура в Україні. Показники доходів населення, аналіз їх динаміки. Загальні, грошові, реальні та наявні доходи. Заробітна плата та її статистичні показники. Статистичний аналіз диференціації населення за рівнем доходів.

Розділ 3. Демографічні дослідження.

Тема 9. Статистичне спостереження населення.

Наявне та постійне населення країни. Демографічні процеси (народжуваність, смертність, шлюбність, розлучуваність, відтворення населення, середня очікувана тривалість життя). Природний приріст (скорочення) населення. Народжуваність та коефіцієнт народжуваності. Фактори, що впливають на рішення щодо народження дитини. Смертність населення, коефіцієнт та структура смертності. Шлюбність, коефіцієнт шлюбності та типи сімейних станів. Розлучуваність, коефіцієнт розлучуваності, причин розлучень. Середня очікувана тривалість життя та її фактори.

Тема 10. Демографічні таблиці та сітки.

Поняття демографічних таблиць. Елементарні показники демографічних таблиць (часова вісь; кількість людей, що знаходяться у вихідному стані; ймовірність зміни стану; ймовірність збереження вихідного стану; кількість людей, що змінили вихідний стан). Метод умовного покоління та метод реального покоління. Демографічна сітка як графічне зображення демографічного процесу. Складові та методи побудови демографічних сіток.

Розділ 4. Статистика окремих сфер суспільного життя.

Тема 11. Статистика споживання матеріальних благ по послуг.

Поняття споживання та споживчого бюджету. Особиста потреба. Споживчий комплект та його складові. Завдання статистики споживання. Кінцеве споживання товарів та послуг. Споживчий кошик, його обсяг та структура в Україні. Показники та нормативи споживання благ. Коефіцієнт задоволеності потреб. Види послуг. Соціальні гарантії. Бюджет прожиткового мінімуму. Фактори впливу на динаміку споживання. Розрахунок і зміст коефіцієнту еластичності.

Тема 12. Статистика соціального захисту.

Мета та завдання соціального захисту населення. Соціальне забезпечення та соціальна допомога, їх види. Нормативно-правові документи, які регулюються соціальний захист та соціальне забезпечення населення. Показники соціального забезпечення. Показники соціальної допомоги. Соціальні пільги і субсидії, їх види та умови призначення. Визначення ефективності соціального забезпечення та соціальної допомоги населенню.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	с/п	лаб.	сам.роб. інд.завд.
1	2	3	4	5	6
Розділ 1. Методологічні засади статистичних та демографічних досліджень.					
Тема 1. Методологічні засади соціальної статистики.	6	2			4
Тема 2. Статистичне спостереження.	6	2			4
Тема 3. Демографія як наука.	6		2		4
Тема 4. Чисельність, склад і рух населення країни.	6		2		4
Разом за розділом 1	24	4	4		16
Розділ 2. Статистичні величини.					
Тема 5. Статистичні величини. Описова статистика.	6	2			4
Тема 6. Одновимірний аналіз даних як форма кількісного аналізу.	6	2			4
Тема 7. Сім'я як об'єкт демографії.	6		2		4
Тема 8. Статистика доходів і витрат населення	6		2		4
Разом за розділом 2	24	4	4		16
Розділ 4. Демографічні дослідження.					
Тема 9. Статистичне спостереження населення.	8	2			6
Тема 10. Демографічні таблиці та	8	2			6

сітки.					
Разом за розділом 3	16	4			12
Розділ 4. Статистика окремих сфер суспільного життя.					
Тема 11. Статистика споживання матеріальних благ по послуг.	8		2		6
Тема 12. Статистика соціального захисту.	8		2		6
Разом за розділом 4	16		4		12
<i>Усього годин</i>	90	12	12		66

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологічні засади соціальної статистики.	2
2	Статистичне спостереження.	2
3	Статистичні величини. Описова статистика.	2
4	Одновимірний аналіз даних як форма кількісного аналізу.	2
5	Статистичне спостереження населення.	2
6	Демографічні таблиці та сітки.	2
Разом		12

6. Теми семінарських занять (практичних/лабораторних)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Демографія як наука.	2
2	Чисельність, склад і рух населення країни.	2
3	Сім'я як об'єкт демографії.	2
4	Статистика доходів і витрат населення	2
5	Статистика споживання матеріальних благ по послуг.	2
6	Статистика соціального захисту.	2
Разом		12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Демографія як наука.	8
2	Чисельність, склад і рух населення країни.	8
3	Сім'я як об'єкт демографії.	8
4	Статистика доходів і витрат населення	8
5	Статистика споживання матеріальних благ по послуг.	8
6	Статистика соціального захисту.	8
7	Демографія як наука.	9
8	Чисельність, склад і рух населення країни.	9
Разом		66

Індивідуальне завдання

Проведення статистичного аналізу (використання можливостей описової статистики). Вимоги та приклад для виконання індивідуального завдання розташовані на сторінці курсу у системі moodle.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

В межах курсу пропонується безкоштовне підвищення знань за рахунок проходження онлайн-курсу «Основи державної політики». Студенти мають зареєструватись на платформі Prometheus, перейти на цей курс (https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+GOV101+2015_T2) та уважно його опонувати. Неформальна освіта є альтернативою індивідуальному завданню та оцінюється також у 20 балів. Студент має завантажити на сторінку Moodle фотокопію сертифікату та прогресу проходження курсу.

Крім того, щоб оцінка була зарахована, необхідно заповнити та надіслати заяву та декларацію про участь у неформальній освіті. Підсумкова оцінка за неформальну освіту залежить від рівня прогресу: 100-80% - 20 балів, 79-60 % - 15 балів, 59-40 % - 10 балів, 39-20 % - 5 балів.

8. Види контролю і система накопичення балів

Поточний контроль знань				Сам. роб./ інд. завд./ неф.освіт.	Залік	Сума
Атестація № 1 (30 балів)		Атестація № 2 (30 балів)				
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Розділ 4			
15	15	15	15	20	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

12-бальна шкала	30-бальна шкала	100-бальна шкала	Шкала ECTS	4-бальна шкала	Національна шкала екзамен/залік*
1	0-3	0-34	FX	2	Незадовільно
2	4-6	35-49			
3	7-9	50-59	F		
4	10-12	60-64	E	3	Задовільно
5	13-15	65-69			
6	16-18	70-74	D		
7	19-21	75-79	C	4	Добре
8	22-24	80-84			
9	25-27	85-89	B		
10	28	90-93	A	5	Відмінно
11	29	94-97			
12	30	98-100			

9. Рекомендована література

Основна:

1. Акімова О. В. Статистика в малюнках та схемах : навч. посібник для внз / О. В. Акімова, О. С. Дубинська. Київ : [Центр учб. літ.], 2016. 168 с.
2. Вигоднер І. В. Теорія ймовірностей та математична статистика : навч. посібник / І. В. Вигоднер, Т. П. Білоусова, Т. П. Ляхович / М-во освіти і науки України, Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : Олді-Плюс, 2019. 336 с.
3. Демографія та соціальна статистика в соціальній роботі: комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни. [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 231 «Соціальна робота» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Архіпова С. А. Електронні текстові дані (1 файл: 0,98 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 118 с.
4. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоусєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / за ред. А. З. Підгорного. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. 450 с.
5. Статистика : навч.-метод. посібник для самост. вивчення дисципліни : для внз / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т водного господарства та природокористування ; [авт. кол.: Н. Б. Кушнір та ін.]. Київ: Центр учб. літ., 2016. 204 с.
6. Щурик М. В. Статистика : навч. посібник для вузів усіх рівнів акредитації / М. В. Щурик / М-во освіти і науки України. Львів : Магнолія 2006, 2016. 562 с.

Додаткова:

1. Барковський В. В. Теорія ймовірностей та математична статистика : навч. посібник / В. В. Барковський, Н. В. Барковська, О. К. Лопатін. 5-те вид. Київ : Центр навч. літ., 2016. 424 с.
2. Електронні реєстри: європейський досвід створення та використання: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2021. 271 с.
3. Електронні реєстри: напрями використання: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна та М.В. Пугачової; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2021. 364 с.
4. Електронні реєстри: стан в Україні: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2021. 636 с.
5. Єдина інформаційна база даних / Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/20309.html> (дата звернення: 05.08.2022).
6. Інформація про кількість зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб / Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих

територій України. URL: <https://www.minre.gov.ua/page/kilkist-zareyestrovanyh-vpro-stanom-na-13-kvitnya-2020-r> (дата звернення: 05.08.2022).

7. Лугінін О. Є. Статистика : підручник для внз / О. Є. Лугінін, С. В. Фомішин, О. М. Дудченко / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ : ЦУЛ, 2016. 608 с.

8. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці / кер. авт. кол. О.І. Цимбал; Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. Київ: Академ-періодика, 2021. 210 с.

9. Сімкіна О. В. Змістовний аспект поняття «соціальний захист» та основні засади його втілення на європейському просторі. Державне управління: удосконалення та розвиток. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duut_2012_7_4 (дата звернення: 15.08.2022).

10. Соціальні моделі сталості інфраструктурних галузей в умовах сучасної кризової ситуації (на прикладі освіти та охорони здоров'я України після 2019 року): кол. моногр. / В.М. Новіков, З. Сіройч, Ю.О. Карягін, В.В. Черніченко / за наук. ред. д.е.н., проф. В. Новікова: Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М.В. Птухи; Ін-т укр.-польск. співпраці; Вищ. шк. тур. та ін-х мов у Варшаві. Київ–Варшава, 2022. 94 с.

11. Шевчук П.Є. Закономірності формування статево-вікової структури населення України URL: <https://dse.org.ua/arhcrive/12/4.pdf> (дата звернення: 05.08.2022).

Інформаційні ресурси

1. Соціальна та демографічна статистика URL: <https://epkmoodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=395#section-0> (дата звернення: 15.08.2022).

2. Махортов Ю.О., Телічко Н.А. Управління системою соціального захисту в Україні в умовах впливу сучасних міжнародних економічних відносин «Інтелект ХХІ»: наук. журн. / Нац. ун-т харч. технол., ін-т проблем конкуренції. Київ. №3. 2017. С. 23-29.

3. Про внесення змін до порядку надання щомісячної адресної допомоги: Постанова від 3 листопада 2021 р. № 1134 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.08.2022).

4. Про затвердження порядку виплати пенсій: Постанова від 10 листопада 2021 р. № 1165 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1165-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.08.2022).

5. Про надання щомісячної адресної допомоги: Постанова від 1 жовтня 2014 р. № 505 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/505-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.08.2022).

6. Спеціальна моніторингова місія в Україні: тематичний звіт. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/6/246201.pdf> (дата звернення: 05.08.2022).

7. Яковлєва Г. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права в національній правовій системі України. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 3. С. 102-106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_3_23 (дата звернення: 05.08.2022).

8. Прогнозна оцінка рівня бідності в Україні у 2022 році за трьома сценаріями розвитку соціально-економічних процесів внаслідок російсько-української війни URL: <https://idss.org.ua/arhiv/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D0%B7%20%D0%B1%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%202022%20.pdf> (дата звернення: 05.08.2022).

[illegible]